

राज्यातील खाजगी बाजार आवार
संदर्भात अभ्यास करण्यासाठी
अभ्यासगटाची स्थापना करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण १५२३/प्र.क्र.३५६/२१-स,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
विस्तार इमारत, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
दिनांक: १३ सप्टेंबर, २०२३.

प्रस्तावना:-

शेतकऱ्यांनी उत्पादीत केलेल्या शेतमालाला जास्तीत जास्त भाव मिळण्यासाठी शेतमालाच्या पणन व्यवस्थेला अधिक स्पर्धाक्षम करण्यासाठी महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ या कायद्यामध्ये वेळोवेळी आवश्यक त्या सुधारणा करून शेतकरी व इतर बाजार घटकांसाठी पर्यायी बाजार व्यवस्थेची (Alternative Marketing Channel) तरतूद केलेली आहे. तथापि, पर्यायी व्यवस्था निर्माण होऊन देखील प्रचलित बाजार व्यवस्था व नवीन पर्यायी व्यवस्था यामध्ये खऱ्या अर्थाने स्पर्धा निर्माण होऊन शेतकऱ्यांना अधिकचा बाजारभाव मिळण्यासाठी फारसा उपयोग झाल्याचे दिसून येत नाही. यास्तव राज्यातील खाजगी बाजार आवार संदर्भात अभ्यास करण्यासाठी अभ्यासगटाची स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्यातील खाजगी बाजार आवार संदर्भात खालील बाबींची तपासणी करण्यासाठी अभ्यासगट स्थापना करण्यास याद्वारे शासन मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

अभ्यासगटाची रचना:-

अ.क्र.	अभ्यासगट सदस्याचे नाव	पदनाम
१	श्री.उमाकांत दांगट, कृषि आयुक्त (से.नि.)	अध्यक्ष
२	श्री.सुनील पवार, पणन संचालक (से.नि.)	सदस्य
३	श्री.सुग्रीव धपाटे, सह सचिव, पणन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
४	पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.	सदस्य
५	कार्यकारी संचालक, महा.राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे.	सदस्य
६	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, म.रा.बाजार समिती सहकारी संघ, पुणे.	सदस्य
७	सहसंचालक (पणन), पणन संचालनालय, पुणे.	सदस्य सचिव
८	श्री.जयवंत महल्ले, माजी संचालक कृषि, विदर्भ.	शेतकरी सदस्य
९	श्री.उदय चंद्रकांत देवळाणकर, औरंगाबाद.	शेतकरी सदस्य
१०	श्री.रमेश मोतीराम शिंदे, नाशिक.	शेतकरी सदस्य

३. अभ्यासगटाची कार्यकक्षा:- सदर अभ्यासगटाची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल:-

- १) राज्यातील खाजगी बाजार आवार, शेतकरी ग्राहक बाजार यांना प्रातिनिधीक स्वरूपात भेट देवून तेथे सुरु असलेले कामकाज, सोयी-सुविधांची प्रत्यक्ष पाहणी करणे.
- २) संबंधितांना दिलेल्या अनुज्ञप्तीमधील अटी-शर्ती, कायदा व नियमातील तरतुदी याबाबतची अंमलबजावणी होते किंवा कसे याची पडताळणी करणे.
- ३) कृषिमालाचे विपणन पारदर्शक, खुल्या पद्धतीने व स्पर्धात्मक लिलावाद्वारे होते किंवा कसे याची पडताळणी करणे.
- ४) मालधान्यास मिळणारा बाजारभाव, कपाती, रक्कम अदा करावयाची व्यवस्था व कालावधी इ. बाबींचे निरीक्षण करणे.
- ५) संबंधित अनुज्ञप्तीधारकाने कृषि उत्पन्न बाजार समित्या व शासनास देय असलेल्या रकमेचा भरणा तसेच शासनास, कृषि पणन मंडळास सादर करावयाची माहिती पाठविणेबाबची सद्यस्थिती व संबंधित अनुज्ञप्तीधारकाच्या लेखापरिक्षणाची सद्यस्थिती व गंभीर दोष.
- ६) अनुज्ञप्तीमधील अटी-शर्ती, कायदा व नियम यामध्ये करावयाच्या सुधारणा वा दुरुस्ती शासनास सुचविणे.
- ७) कृषि माल लिलाव पद्धतीने विक्री होतो किंवा नाही, या बाबी तपासणे.
- ८) कृषि मालाची किंमत बाजारभावाप्रमाणे आहे किंवा नाही याबाबतीत नियम पाळले जातात किंवा नाही, याची पडताळणी करणे.
- ९) शेतकऱ्यांना विक्री पश्चात वेळेत रक्कम मिळते किंवा नाही, याबाबत पडताळणी करणे.
- १०) कृषि माल खरेदी विक्रीचे व्यवहार रोखीने न होता डिजिटल पद्धतीने होतात नाही, याबाबत खात्री करणे.
- ११) बाजारात अत्यावश्यक सेवा योग्य पद्धतीने पुरवल्या जातात किंवा नाही याची प्रत्यक्ष पाहणी करून खात्री करणे.
- १२) बाजार आवारात आग प्रतिबंधक सेवा पुरविली आहे किंवा नाही, याबाबत तपासणी करणे.
- १३) उपरोक्त सर्व मुद्द्यांव्यतिरिक्त आवश्यक असलेल्या सर्व बाबींची तपासणी करणे.

४. सदर अभ्यास गटाने खाजगी बाजार आवारांना भेटी देऊन प्रत्यक्ष पाहणी करून तसेच प्रत्यक्ष नोंदी तपासून शेतकऱ्यांच्या अभिप्रायासह ४५ दिवसांच्या आत सविस्तर अहवाल शासनास सादर करावा.

५. सदर अभ्यासगटाच्या सभांचे आयोजन, अहवाल लेखन/टंकलेखन तसेच समितीचे दौरा आयोजन, प्रवास व निवास व्यवस्था महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळामार्फत करण्यात यावी.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०९१३१८३९०२७००२ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ.सुग्रीव धपाटे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मंत्री (पणन), महाराष्ट्र शासन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
अपर मुख्य सचिव, सहकार व पणन, मंत्रालय, मुंबई.
सह सचिव, पणन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे.
सहसंचालक (पणन), पणन संचालनालय, पुणे.
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महा.राज्य बाजार समिती सहकारी संघ, पुणे.
श्री.उमाकांत दांगट, कृषि आयुक्त (से.नि.)
श्री.सुनील पवार, पणन संचालक (से.नि.)
श्री.जयवंत महल्ले, माजी संचालक कृषि, विदर्भ.
श्री.उदय चंद्रकांत देवळाणकर, औरंगाबाद.
श्री.रमेश मोतीराम शिंदे, नाशिक.